

Асоціація українських піонерів Альберти

Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка поповнилася потужним ресурсом в кількості 510 прим. науково-популярної, довідкової, художньої літератури. Історико-публіцистичні та періодичні видання, українською (14 - англійською мовою), більшість із котрих вийшла друком за межами України, перетнувши океан, надійшли із далекої Канади до бібліотеки КОГПА ім. Тараса Шевченка. за сприяння Ukrainian Pioneers Association of Alberta (Асоціації Українських піонерів Альберти).

Товариство (Асоціацію) українців-піонерів Альберти було створено 1941 р. зусиллями емігрантів з західноукраїнських земель. Перша хвиля української імміграції почалася в кінці XIX ст.. Мрія володіти землею привабила тисячі західних українців. Цілі сім'ї та великі частини сіл приєдналися до цієї еміграційної хвилі і поселилися в західній Канаді. На 1914 рік більше 250 тис. українців поселилися в Альберті, сформувавши величезний блок компактного поселення, пізніше відомий як "Східно-центральна Альберта". Протягом наступних десятиліть на цій території розвинулися українські сільські громади – унікальні культурні осередки з власними організаціями, побутом та звичаями. По закінченні Другої світової війни відбулася третя хвиля української імміграції – цього разу біженців, які були змушені покинути свої рідні місця і не могли чи не хотіли повертатися на Україну під радянську владу. Багато з цих нових іммігрантів, число яких становило близько 30 тисяч осіб, були національно свідомою інтелігенцією, і зробили помітний внесок в розбудову культурного життя регіону. На сьогоднішній день кожний п'ятий мешканець Альберти має українське коріння, а місцева українська спільнота є однією з найбільших за межами України.

Розлогий документально-літературний опис української колонізації на заході Канади в кінці 19-го – початку 20-го століть читач отримає з епічної трилогії : **Кириак І. Сини землі : повість. Т. I. - Edmonton : Copyright, 1939. - 397 с.** Любителі літератури відкриють для себе світ соціального, культурного й економічного життя перших українських переселенців, що подужали канадські степи, неприступний ліс, перетворюючи цю землю на лани пшениці, будуючи транснаціональні залізниці, прокладаючи шляхи й дороги, словом, перетворюючи цю дику тоді країну на культурну, величну, сучасну та СВОЮ Канаду. Твір представляє інтерес не тільки для читачів художньої літератури, але й для студентів історії, соціології та етнографії. Особливо багатий на фольклорні ідіоми та приказки, роман, в той же час, є безцінним записом української мови, як нею розмовляли "русинські" іммігранти з колишньої Габсбургської (Австро-угорської) імперії. Трилогія широко визнана критиками як одна з найважливіших та амбітних літературних праць, які будь-коли були написані українською мовою в Канаді. Даний примірник є прижиттєвим виданням автора.

Серед презентованих книг особливу увагу привертають твори відомих українців світового рівня, на зразок Уласа Самчука. Наприклад, друге видання книги спогадів: **Самчук У. На білому коні. На коні вороному: Спомини і враження / Інститут дослідів Волині. - Вінніпег: Вид. тов. "Волинь", 1972,;**

1975 – 249 с.; 360 с. – в яких майстерно змальовано довоєнний та воєнний період в історії України. Автор прагнув будь-якою ціною зберегти свою людську і національну гідність і, будучи далеко за кордоном, зумів передати настрої земляків та неповторний менталітет свого краю. Персонажі та події не вигадані. Тут читач знайде багато знайомих імен: Олена Теліга, Євген Маланюк, Олег Ольжич... Книга буде цікавою для українського читача, зокрема істориків, літераторів, для тих, хто не байдужий до питань національно-визвольної боротьби українців. Перше видання спогадів було надруковано у 1956 р.

Фонд бібліотеки поповнився, також 23-ма прим. творів митрополита Іларіона (І. Огієнко). Доктор Іван Огієнко (1882- 1972) - громадський і державний діяч, філософ, історик, педагог, книгознавець, редактор, богослов, теоретик канонічного права, учений-мовознавець, поет, прозаїк, есеїст... який приїхав до Канади 1947 р. Важко сказати, у якій іпостасі Іван Огієнко залишив найпомітніший слід. Одне незаперечне: він чесно та віддано служив українській справі, до останніх днів життя не полишав подвижницької діяльності на ниві відродження нації, її мови й культури, і тут, продовжував наукову й літературну діяльність. Хронологічно першим післявоєнним виданням новоприбулого у Канаду митрополита була поема, з символічною назвою : **Іларіон, митрополит. Прометей. Смерк грецьких богів: поема. - Вінніпег : Наша культура, 1948. - 68 с. - (В-во "Наша культура" ; Ч. 9)** – написана чудовою літературною мовою, адже писав її визначний український мовознавець.

Наукові дослідження Івана Огієнка проникнуті суто дидактичною метою: сформуванню національно свідому особистість, яка б усвідомила велич власної нації, познайомившись із життям та діями святих духу, на яких так багата українська історія. Саме така визначальна ідея монографії: **Іларіон, митрополит. Святий Димитрій Туптало його життя й праця: історично-літературна монографія. - Вінніпег, 1960. - 224 с.** – про людину енциклопедичних знань, талановитого проповідника, письменника, стиль і мова якого були зразком витонченості, автор і укладач однієї з найпопулярніших протягом двох віків книги для сімейного читання ", "Книги життя святих" (Четві Мінеї). Варто відмітити духовну близькість та спорідненість життєвих доль двох великих, хай і віддалених цілими епохами, діячів національної культури митрополита Іларіона і християнського подвижника Димитрія Туптало.

Цінним матеріалом для філологів та істориків стануть публікації Я. Славутича. Яр Славутич (Григорій Жученко) - поет, перекладач, дослідник історії української імміграції в Канаді, автор 7 підручників з української мови (деякі мали по п'ять і сім видань), редактор і видавець літературно-мистецького альманаху «Північне Сяйво», меценат української науки. Із 1960 р. жив у Канаді серед українських поселенців в Альберті ,професор Альбертського університету. Автор першого в світі мартирологу української літератури: **Славутич, Я. Розстріляна муза: силуети . - Detroit : Прометей, 1955. - 95 с.** Пропонуємо вам – перше видання, працюючи над ним ще в Україні під час війни, Яр Славутич склав тоді список близько 200 поетів, письменників і літературознавців, розстріляних у в'язницях чи замучених на каторжній праці в

масових таборах смерті. В Канаді до списку були додані ще 26 нарисів про визначних митців слова.

Із 1960 р. Яр Славутич почав викладати в Альбертському університеті українську мову та літературу, пропрацювавши тут понад 50 років. Сам написав підручник для викладання української мови в англійськомовних студентів (1959). Пропонуємо вашій увазі 2-ге, перероблене видання цього підручника: **Slavutych Y. Conversational Ukrainian. - 2 revised edition. - Edmonton; Winnipeg, 1961. – 608 с.** – «Розмовна українська» спочатку була опублікована, як підручник для середньої школи, але автор, й інші викладачі, використовували його в пост-середній школі, на курсах української мови для вдосконалення розмовних навичок. Ця наукова робота багата культурним і лексичним змістом.

З поетичною спадщиною науковця знайомить поетична збірка : **Славутич Я. Завойовники прерій: сьома збірка поезій.** - Едмонтон, 1968. - 48 с. - тематику якої визначають два головних мотиви: «суспільний» – відображення самовідданої праці українських переселенців по розбудові Канади та «особистий» – враження поета від нового довкілля. Композиційно збірка складається із трьох циклів: «Завойовники прерій», «Полярні сонети» і «Північне сяйво». Титульною стала поезія «Не загарбники з дальніх імперій», присвячена пам'яті перших українських переселенців. Згадуючи цих людей, яким довелося відчувати на собі весь тягар освоєння цілих земель Західної Канади, поет акцентує на їх будівничій спрямованості, адже, на відміну від першовідкривачів американського континенту, які вбачали в колоніях можливість швидко збагатитися, українськими селянами рухало споконвічне прагнення працювати на своїй землі: Не загарбники з дальніх імперій, не кортези з минулих віків, – Тут пройшли завойовники прерій, Єлиняк, Пилипівський, Леськів ...

Серед подарованих книг – цінні видання, які поповнять фонд кафедри іноземних мов та методики їх викладання: науково-популярний нарис про життя та творчість Шевченка, проілюстрований цитатами з поезій, для англійськомовної публіки: - **Doroshenko D. Taras Shevchenko the national poet the Ukraine /introduction G.W. Simpson.- Вінніпег,1936.- 58 с. ;**

- нариси з історії України американського українця, історика, доктора філософії Кларенса Меннінга: **Manning C. A. Outline of Ukrainian history. - Winnipeg : Ukrainian Canadian Committee, 1964. - 102 с.**, та американського науковця, вчителя українського походження Мирона Куропає: **Kuropas M. B. The saga of Ukraine: An Outline History. V.1. The Age of Royalty. - Chicago : Mun Enterprises, 1960. - 63 с.;**

- з традиціями виготовлення тканин, кроєм та вишивкою, способами носіння, естетикою та гармонією костюмів Центральної України та Гуцульщини знайомить видання: **Costumes of Central Ukraine and Hutsul'shchyna / comp. P. Lychak, K. Nahachewsky. - Edmonton, 1984. - 128 с.**

Серед отриманих видань є корисні, для дослідження історії, літератури, культури, релігії України та діаспори, періодичні видання : літературно-мистецький альманах «Північне сяйво»; місячник Української Богословської думки й культури «Віра й Культура» за хронологічний період з 1914 -1995 рр.)

-118 прим.; український релігійний часопис «**Віра й наука**» (1964-1983 рр.) - 108 прим.

Запрошуємо скористатися! Книги стануть у пригоді студентам при написанні курсових і магістерських робіт, та викладачам для їхнього подальшого професійного зростання, нових наукових пошуків і творчих ідей.

Підготувала Ольга Ставінська